

Datum
2021-10-06
Adress
Lugna gatan 82
Diarienummer
FSKF-2021-15103

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Yttrande över Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41) STK-2021-1063

Förskolenämnden har beslutat att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har gett förskolenämnden möjlighet att yttra sig över en remiss från Socialdepartementet, *delbetänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)* Förskolenämnden avstyrker utredningens förslaget och lämnar nedan synpunkter samt kommentarer på utredningens förslag.

Yttrande

Nedan framför förskolenämnden sina kommentarer och synpunkter. Förskolenämnden har generella synpunkter på utredningen samt synpunkter på förslaget om införande av tillfällig föräldrapenning vid introduktion till personal om barns egenvård.

Förskolenämnden sammanfattar även delar av innehållet i utredningen *"Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser"*, SOU 2021:37, då detta betänkande bedöms ha relevans för nu föreslagna lagändringar.

Utredning behövs om utförandet av egenvård i förskolan

Förskolenämnden anser att förslaget i sak vad avser att det bör finnas en möjlighet för föräldrar att erhålla tillfällig föräldrapenning vid introduktion av barnets behov med hjälp av vård- och behandlingsåtgärder i en verksamhet enligt skollagen är rimligt. Förskolenämnden anser emellertid att det finns en bakomliggande problematik kring utförandet av egenvård i förskolan som behöver utredas och tydliggöras. Detta då förslaget riskerar att förvärra situationen kring ett säkert utförande av egenvård i förskola. Förskolenämnden vill därför framföra att det är önskvärt att regeringen tillsätter en utredning som rör utförandet av egenvård i förskola, pedagogisk omsorg och resterande delar av utbildningsväsendet i syfte att tydliggöra bestämmelserna kring utförandet av egenvård i dessa verksamheter.

Förskolenämnden drar paralleller till det som framkommer i den statliga utredningen *"Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande*

insatser”, SOU 2021:37. I utredningen *”Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser*”, SOU 2021:37 som bland annat berör en stärkt rätt till personlig assistans för stöd vid egenvårdsinsatser, har utredarna genomfört intervjuer med assistansanvändare, företrädare, intresseorganisationer, assistansanordnare, hälso- och sjukvården och berörda myndigheter, genomfört enkätundersökning riktad till assistansanvändare och vårdnadshavare till barn med personlig assistans, samt tagit del av andra utredningar, rapporter och kartläggningar. Utredningen *Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser*”, SOU 2021:37 har bland annat kunnat se att det finns stora brister och risker i fråga om egenvård till personer som behöver få hjälp med utförandet av någon som gör detta inom ramen för sin yrkesutövning. Att det funnits brister i patientmedverkan och information i samband med att bedömningar om egenvård görs. Vidare att sjukvårdande insatser som är både komplexa och förknippade med risker för liv och hälsa utförs av personliga assistenter under oklara former, det vill säga utan att någon egenvårdsbedömning gjorts, utan att samverkan först har skett med assistenternas arbetsgivare och utan att det finns någon upprättad planering för hur egenvården ska gå till. Vidare bland annat att det inte alltid tillhandahålls tillräckligt med instruktioner till de personer som ska hjälpa den enskilde med egenvården, att det inte alltid finns tillgång till medicinsk rådgivning, samt att det saknas struktur när det gäller överföring av information om förändringar. Slutligen att det finns svårigheter att bedriva ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete när det gäller egenvård, något som utgör en risk inte bara för den enskilde utan även för patientsäkerheten på ett övergripande plan. (*Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser*”, SOU 2021:37 s. 306 - 307)

Utredningen *”Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser*”, SOU 2021:37 berör verksamhetsområdet personlig assistans, och inte egenvård som utförs av förskolepersonal i förskola. Förskolenämnden anser dock att problematiken som konstateras i utredningen även kan förekomma i förskolan, pedagogisk omsorg och andra delar av utbildningsväsendet. Därav behövs en genomlysning av förutsättningarna för utförandet av egenvård även i dessa verksamheter.

Otydlig reglering kring instruktioner till förskolepersonal

I förhållande till den nu föreslagna ändringen om tillfällig föräldrapenning vid introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder vill förskolenämnden särskilt lyfta problematiken kring den otydliga ansvarsfördelningen vad gäller instruktioner om egenvårdsåtgärder i förskolan. Mycket fokus ligger på föräldrarna och förskolan istället för på hälso- och sjukvårdens ansvar. Förskolenämnden har i den egna verksamheten haft exempel på situationer där förskolepersonal önskat att medicinskt utbildad personal ska komma och instruera personalen om egenvårdsåtgärder men där sjukvården anser att vårdnadshavarna kan vara de som instruerar. Det försätter både förskolepersonal som åtar sig att utföra egenvårdsuppgifterna, under ett straffrättsligt ansvar, och huvudmannen som måste tillhandahålla egenvården i en svår situation. Detta även mot bakgrund av att det i det i enskilda ärenden

kan vara fråga om komplicerade egenvårdsåtgärder såsom givande av medicin vid akuta tillstånd, hantering av syrgas och sondmatning.

Förskolenämnden vill framhålla att föräldrar självklart kan behöva närvara vid introduktion av ett barns egenvårdsåtgärder. Föräldrarna har insikt och kännedom om barnet som utgör värdefull kunskap för förskolan vid utförandet av egenvård. Det kan också stärka samarbetet mellan förskolan och föräldrarna. Det som är problematiskt är om föräldrarna ensamma blir de som de facto ska instruera förskolepersonalen om utförandet av egenvårdsåtgärden. Förskolenämnden anser att den otydliga ansvarsfördelningen för instruktioner om egenvård utgör en uppenbar risk att viktig information går förlorad på vägen kring den hälso- eller sjukvårdsåtgärd som ska utföras som egenvård i förskolan. Det kan dessutom finnas språkliga barriärer som kan utgöra hinder och ett orimligt stort ansvar riskerar att hamna på föräldrarna. Mottagare av informationen, förskolepersonal, utför dessutom egenvårdsåtgärder under personligt straffrättsligt ansvar, varför det är av högsta vikt att de får tydliga och medicinskt korrekta instruktioner. Slutligen är det ur ett barnperspektiv, dvs. för barnen som mottagare av egenvårdsåtgärden, ytterst viktigt att risker för missförstånd elimineras.

Förskolenämnden anser att förslaget riskerar att förskjuta ansvaret än mer mot föräldrarna, på så sätt att de kan förväntas instruera personal om egenvårdsåtgärder i större utsträckning. Det anges i utredningen att så inte är syftet med lagstiftningen men det står också klart att problematiken redan existerar idag, både inom förskola och skola men också vad avser personlig assistans.

Förskolenämnden vill även här lyfta vad som angetts i utredningen om personlig assistans och instruktioner om egenvårdsåtgärder kopplad till hälso- och sjukvårdens ansvar. *Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser?* Av denna framgår bland annat att det idag inte finns några bestämmelser som tydligt reglerar vem som har ansvar för att ge instruktion och rådgivning till personer som ska hjälpa någon annan med egenvård, och det utgör ett problem och är en risk för patientsäkerheten. Enligt utredningens bedömning bör ansvaret för instruktioner, information och rådgivning åligga hälso- och sjukvården. Det är hälso- och sjukvården som har kunskapen om hur hälso- och sjukvårdsåtgärder ska utföras och det är den behandlande legitimerade yrkesutövaren inom hälso- och sjukvården som har kunskapen om vilka instruktioner som i det individuella fallet behövs för att en viss åtgärd ska kunna utföras på ett sätt som är tryggt och säkert för den enskilde. Utgångspunkten är också att en hälso- och sjukvårdsåtgärd är just hälso- och sjukvårdens ansvar och det är först genom egenvårdsbedömningen som ansvaret för utförandet av åtgärden flyttas från hälso- och sjukvården. Alternativet för hälso- och sjukvården är att själv behålla ansvaret för utförandet. Ifall den behandlande legitimerade yrkesutövaren inom hälso- och sjukvården anser att en uppgift efter viss instruktion kan utföras som egenvård är det därför enligt vår uppfattning självklart att det är hälso- och sjukvården som ska ha ansvaret för att tillhandahålla den information, de instruktioner och den rådgivning som krävs för att egenvården ska kunna utföras på ett säkert sätt för patienten. De ovan nämnda problemen rörande ansvar för instruktioner och rådgivning tycks främst vara något som uppstår när den som ska hjälpa den enskilde gör detta inom ramen för sin yrkesutövning, det vill säga när det finns en annan verksamhet som är berörd av egenvården. Socialstyrelsen har

vid en kartläggning år 2017 bland annat funnit att hälso- och sjukvårdens arbete med bedömning av och information om egenvård i de flesta fall fungerar bra vid kontakt med patienten och patientens föräldrar, men att bilden är en annan när det gäller information till andra som ska hjälpa patienten med egenvården. Kartläggningen visade att patienten eller föräldrarna i dessa fall ofta får rollen som bärare av information om egenvård. Socialstyrelsen ansåg att hälso- och sjukvårdens ansvar för information vid behov av sjukvårdande insatser exempelvis personliga assistenter vid beslut om egenvårdsinsatser behöver förtydligas. (*Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser*” SOU 2021:37, s. 336-337)

Barn med omfattande omsorgsbehov

Förskolenämnden vill även särskilt lyfta situationen för de barn som har de mest omfattande behovet av egenvårdsåtgärder och omsorg. Förskolan är en del av utbildningsväsendet och ska utöver att erbjuda barn en trygg omsorg även stimulera barns utveckling och lärande. Verksamheten ska utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning. Förskola erbjuds alla barn från och med ett års ålder. Förskolan ska vara öppen för alla barn som ska erbjudas förskola och barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Ett fåtal barn i förskoleverksamheten har ett så pass omfattande omsorgsbehov på grund av funktionsnedsättning att förskolans uppdrag får anses innefatta ett stort mått av omsorg. Utifrån ett barnperspektiv kan det behöva utredas om förskolan *så som den är utformad idag* är utformad på bästa sätt för att möta dessa barns behov. Den problematik som konstaterats i förhållande till utformningen av egenvård och personlig assistans bör analyseras i förhållande till förskolans verksamhet för att säkerställa att samtliga barn som har behov av någon form av egenvårdsåtgärd inte utsätts för risker, samt också för att ge den personal som utför egenvården ges de förutsättningar som krävs för ett säkert utförande.

Förskolenämnden avstyrker förslaget

Förskolenämnden slutsats mot bakgrund av ovanstående är att innan bestämmelsen om tillfällig föräldrapenning vid introduktion införs behöver en utredning tillsättas för att se över **utförandet av egenvård** i förskolan, pedagogisk omsorg och resterande delar av utbildningsväsendet, likt den som gjorts för området personlig assistans. Lagstiftning kring utformningen av egenvården, däribland avseende vem som ansvarar för att ge instruktioner, som kan eliminera risken för oklarheter, behöver också först vara på plats. Mot denna bakgrund avstyrker förskolenämnden förslaget.

Ordförande

Rose-Marie Carlsson (S)

Nämndsekreterare

Louise Säfström